

Деревінський Василь Федорович
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри політичних наук
Київського національного університету будівництва і архітектури

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В БУДІВНИЦТВІ

Енергозбереження та енергоефективність сьогодні є надважливим викликом для державних органів багатьох країн. Особливо актуальними вони постають перед українською владою, враховуючи, що Україна є енергодефіцитною країною, яка імпортує 75 % природного газу та 85 % нафти і нафтопродуктів. Колосальними є втрати палива та енергії, які вимірюються на рівні 61-70 %. Значна частка з цих втрат припадає на житловий сектор. Здійснюючи енергозберігаючі заходи в будівництві шляхом утеплення та модернізації існуючих будівель та новобудов можна досягти суттєвого зменшення витрат. Покращення енергоефективності житлово-комунального сектора до рівня Європейського Союзу забезпечило б скорочення використання енергоресурсів на 11,9 мільйонів тонн умовного палива і економію мінімум 3,6 мільярда євро щорічно[3].

Досягнення позитивних результатів в питанні енергоефективності додало б суттєво імпульсу для розвитку держави і суспільства. Сприяло б підвищенню енергетичної безпеки держави, покращенню екологічної ситуації, піднятті конкурентоспроможності національних виробників, зміцненню національної консолідації спільноти та зростання добробуту громадян.

Зростання енергоефективності в Україні взаємопов'язане з розв'язанням значної кількості проблем на різних рівнях, починаючи від центральних державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств до власників окремих будівель. Хоча вектор спрямування у їх вирішенні має надаватися державними органами. Для цього потрібно створювати відповідне правове забезпечення запровадження енергозберігаючих технологій взагалі і в будівництві зокрема. Правові документи повинні стати дійовим засобом регулювання ефективного споживання енергії та формування відповідного свідомого відношення до енергозбереження[1, с. 24].

Стратегія планування енергозберігаючих технологій в будівельній сфері повинна розроблятися виходячи з таких аспектів: у підприємницькій діяльності енергозбереження має стати об'єктом купівлі-продажу; економія паливно-енергетичних ресурсів на всіх стадіях виробництва і споживання; розробка прогресивних норм енергоємності будівельно-монтажних робіт; впровадження передових технологій у виробництві, дозволяють економити паливно-енергетичні ресурси; впровадження прогресивних систем обліку паливно-енергетичних ресурсів на всіх рівнях, починаючи від виробника і закінчуючи споживачем; введення гнучкої системи тарифікації, наприклад, вартість електроенергії в денний і нічний час доби (досвід Прибалтики і зарубіжних країн); залучення інвестицій; розробка систем заохочення, включаючи і податкові пільги, для тих підприємств, які з успіхом займаються економією паливно-енергетичних ресурсів і отримують позитивні результати[4,с.14].

В Україні створений певний комплекс правових актів, які покликані сприяти запровадженні енергозберігаючих технологій. Серед низки законів можна виділити Закони України «Про енергозбереження», «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного потенціалу», «Про тепlopостачання», «Про альтернативні джерела енергії», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації», «Про внесення змін до Закону України «Про тепlopостачання» щодо стимулювання виробництва теплової енергії з альтернативних джерел енергії», «Про енергетичну ефективність будівель» тощо.

Прийнятий ще у 1994 р. Закон України «Про енергозбереження» передбачав систему організаційних, регулятивних та заохочувальних заходів щодо стимулювання режиму ощадного використання паливно-енергетичних ресурсів. Хоча без належного комплексу супровідних нормативних правових актів цей закон тривалий час був радше декларативним. Спряли його практичній реалізації наступні ухвали. Скажімо, «Галузева програма енергоефективності та енергозбереження у житлово-комунальному господарстві на 2010- 2014рр.». Програма була спрямована на вирішення проблеми підвищення ефективності

використання та зменшення споживання енергоресурсів житлово-комунальним комплексом, розширення обсягів використання електроенергії для опалення житлових і громадських будинків і споруд, збільшення обсягів і сфери застосування нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії, використання інноваційних технічних, технологічних, організаційних рішень, створення економічно привабливих умов для інвестиційних проектів у сфері житлово-комунального господарства (ЖКГ) [2,с. 12].

Верховна Рада України 22 червня 2017 року прийняла Закон України «Про енергетичну ефективність будівель», який визначено одним з ключових законів у реформі енергоефективності. Закон регулює відносини, що виникають у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель з метою підвищення рівня енергетичної ефективності будівель з урахуванням місцевих кліматичних умов та забезпечення належних умов для проживання та/або життєдіяльності людей у таких будівлях. Важливі новації документа – фіксація нормативно-правових засад для незалежного моніторингу сертифікатів енергоефективності будівель, а також – відповідальності за порушення законодавства у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель. Документ передбачає введення обов'язкової сертифікації енергоефективності для об'єктів будівництва, будівель і частин будівель, які здають в оренду на термін понад рік, для будівель з опалюваною площею понад 250 м², у яких розташовані державні органи та відбувається приймання громадян.

Положення закону не поширюватимуться на об'єкти культурної спадщини, будівлі промислового та сільськогосподарського призначення, об'єкти енергетики, транспорту, зв'язку й оборони, складські приміщення, культові споруди (наприклад, церкви), тимчасові споруди, серед них призначені для здійснення підприємницької діяльності, а також будівлі, що стоять окремо, з опалюваною площею менше ніж 50 м² та індивідуальні будинки. Однак будинки будуть підлягати сертифікації у випадках отримання державної підтримки на здійснення термомодернізації або сертифікації таких будинків за бажанням власника.

Деякі пункти прийнятого закону ще становлять оглядовий та описовий характер, оскільки до застосування його норм на практиці мине багато часу, і потрібно ще прийняти чимало підзаконних нормативно-

правових актів, які допоможуть зрозуміти, як він працюватиме.

Аналіз існуючих нормативно-правових актів дає підстави зазначити, що надалі існує потреба в удосконаленні й узгодженні нормативних положень та запровадження європейських стандартів у сфері енергоефективності будівництва. Скажімо необхідно вносити доповнення у Закон України «Про архітектурну діяльність» щодо зазначення в обов'язок архітекторів, власників та користувачів впроваджувати енергозберігаючих технологій.

Необхідно законодавчо створювати дієві стимули для споживачів паливно-енергетичних ресурсів стосовно впровадження енергозберігаючих технологій та сприятливий законодавчий клімат для інвестицій в енергозбереження. Адже більшість країн ЄС застосовують механізми стимулювання та фіскальні інструменти, такі як екологічні та енергетичні податки та збори, що позитивно впливають на рівень енергоефективності.

Себто попри створену законодавчу базу державній політиці енергозбереження в сфері будівництва необхідно надати системний характер із залучення в першу чергу ринкових механізмів стимулювання на всіх етапах будівельного процесу (від проектування до демонтажу старих споруд тощо). Державні органи мають все робити для того, щоб проблему енергозбереження країни перетворити в перспективний майданчик економічного і суспільного розвитку.

Література

1. Державна політика енергозбереження країн Європейського Союзу та України /Черніг.центр перепідготовки та підвищеннякваліфікації працівників органів держ. влади, органів місц. самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; Упор. С. Зінченко – Чернігів : ЦППК, 2011. – 56 с.

2. Енергозбереження в Україні: правові аспекти і практична реалізація. – Рівне: видавець О.Зень, 2011. – 48 с.

3. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2011 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.menr.gov.ua/docs/activity-dopovidi/NacDopovid2011.pdf>.

4. Торкатюк В.И. Совершенствование стратегии формирования системы энергосбережения в строительной отрасли / В.И. Торкатюк, Л.Г. Бойко, М.К. Сухонос // Коммунальное хозяйство. – К. : Техніка, 2004. – Вип. 58. – С. 3-16.